

Mgr. Miloslav Hrdlička

Soudní rozhodnutí

Soudní rozhodnutí - pojem

- Procesní úkon soudu – výrok soudu, který má závazné právní následky stanovené objektivním právem
- Procesní úkony soudu:
 - Soudní rozhodnutí
 - Opatření, provádění důkazů, vedení spisů, doručování...
- Specifické rysy soudních rozhodnutí:
 - Autoritativnost
 - Závaznost
 - Specifičnost
- Právní úprava: zejména § 152 a násl. OSŘ a § 25 - § 27 ZŘS

Soudní rozhodnutí – základní členění

- Podle toho, zda soud rozhoduje ve věci samé
 - Meritorní
 - rozhoduje se jimi ve věci samé
 - konkrétní norma, zakládající procesní vztah mezi účastníky
 - Nemeritorní (procesní)
 - rozhoduje se jimi o jiných otázkách než o věci samé
 - např. zastavení řízení, ustanovení zástupce, spojení věcí

Soudní rozhodnutí – základní členění II.

- Podle právních účinků rozhodnutí:
 - Konstitutivní
 - je právní skutečností z hlediska hmotného práva
 - Deklaratorní
 - nemá vliv na sporný hmotněprávní vztah
 - zakládá se jím pouze procesní vztah, jenž hmotněprávní poměr překlene

Soudní rozhodnutí – základní členění III.

- Dle subjektu, který rozhodnutí vydává
 - Rozhodnutí soudu I. stupně
 - Rozhodnutí soudu II. stupně
- Dle subjektu, který rozhodnutí vydává (jeho složení)
 - Samosoudce
 - Senát
 - Jiná osoba

Soudní rozhodnutí – základní členění IV.

- Dle formy soudního rozhodnutí
 - Rozsudek
 - Usnesení
 - Platební rozkaz
 - Směnečný(šekový) platební rozkaz
 - Elektronický platební rozkaz
 - Evropský platební rozkaz

Soudní rozhodnutí – Rozsudek - členění

- Dle obsahu výroku:
 - Statusové
 - Určovací
 - Na plnění
 - Nahrazující projev vůle

Rozsudky na plnění

- Ukládají povinnost k plnění
 - peněžitému
 - nepeněžitému
- Jsou exekučním titulem
- Deklaratorní povaha

Určovací rozsudky

- Určení existence nebo neexistence určitého práva (právního vztahu)
 - pozitivní určovací rozsudky
 - negativní určovací rozsudky
- Předpokládají existenci naléhavého právního zájmu
- Mají deklaratorní povahu

Statusové rozsudky

- Rozhoduje se jimi ve věcech osobního stavu, např.
 - ve věcech manželských
 - o určení otcovství,
 - o osvojení
 - omezení svéprávnosti
 - o prohlášení za mrtvého, za nezvěstného
- Mají konstitutivní povahu
- Účinky *ex nunc*

Rozsudek- členění II.

- Dle vyčerpání předmětu řízení:
 - Konečný
 - Částečný
 - Mezitimní

Vztah rozhodnutí soudu a předmětu řízení – základní východiska

- Sporné řízení ovládáno dispoziční zásadou
- Výjimka :
- U rozsudku dle § 153 odst. 2 OSŘ - Soud může překročit návrhy účastníků a přisoudit něco jiného nebo více, než čeho se domáhají, jen tehdy, jestliže z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky.
- Nesporné řízení
- Dle § 26 ZŘS - Soud může překročit návrhy účastníků a přisoudit něco jiného nebo více, než čeho se domáhají, jestliže řízení bylo možno zahájit i bez návrhu.

Rozsudek konečný

- Rozhoduje se jím o celé projednávané věci.

Rozsudek částečný

- Rozhoduje se jím jen o části projednávané věci.
- Částečný rozsudek rozděluje kvantitativně procesní látku.
- Nutným předpokladem je účelnost takového postupu.
- V některých případech brání vydání částečného rozsudku povaha věci (např. v řízení o o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví).
- Rozsudek musí být jako částečný označen v záhlaví rozhodnutí.

Příklad:

Žalobou je uplatněn nárok na 100 000 Kč z titulu dlužného nájemného a 10 000 Kč z titulu náhrady škody. Pokud podle provedeného dokazování a zjištěného skutkového stavu nárok o dlužném nájemném „zralý“ k rozhodnutí, soud o něm může rozhodnout částečným rozsudkem. O nároku na náhradu škody pak rozhodne v dalším řízení konečným rozsudkem.

Žalobou je uplatněn nárok na 15 000 Kč vůči každému z obou žalovaných z titulu nevrácené zápůjčky. Soud může vydat částečný rozsudek vůči jednomu z žalovaných, dospěje-li k závěru, že nárok žalobce vůči němu je či není odůvodněn.

Rozsudek mezitímní

- Jedná se o rozhodnutí o základu projednávané věci.
- Mezitímní rozsudek rozděluje kvalitativně procesní látku a vytváří podklad pro konečné rozhodnutí.
- Nutným předpokladem je účelnost takového postupu.
- Nejedná se o rozhodnutí o předběžných (prejudiciálních) otázkách.
- V naší úpravě bohužel absence mezitímního určovacího rozsudku.

Příklad:

Žalobou je uplatněn nárok na náhradu újmy na zdraví způsobené při dopravní nehodě. Je nepochybné, že nárok žalobce je opodstatněný, nejasná však zůstává výše škody. V tomto případě je možný postup soudu spočívající ve vydání mezitímního rozsudku o tom, že nárok je odůvodněn a v následujícím řízení se pak se soud omezí na zjišťování výše nároku.

Rozsudek - členění

- Podle podkladu
 - rozsudek kontradiktorní
 - rozsudek pro zmeškání
 - rozsudek pro uznání

Kontradiktorní rozsudky

- Opírají se o skutkový stav zjištěný dokazováním

Rozsudky pro zmeškání - předpoklady

- Žalovaný zmeškal první jednání
- Žalovanému byla doručena do vlastních rukou žaloba a předvolání k jednání 10 dnů předem
- Žalovaný byl o následcích nedostavení se poučen
- Žalovaný se důvodně a včas neomluvil
- Návrh žalobce, který se dostavil
- Ve věci lze uzavřít smír
- Rozhodnutí nebude mít konstitutivní povahu

Následky zmeškání

- Domněnka nespornosti skutkových tvrzení v žalobě
- Rozhodnutí rozsudkem pro zmeškání nebo zamítnutí žaloby
- Obrana
 - návrh na zrušení rozsudku pro zmeškání (§ 153b odst. 4)
 - odvolání (§ 205b)

Rozsudek pro uznání

- Dispoziční procesní úkon žalovaného
 - uznání nároku, jeho základu nebo části
 - u částečného uznání je nutný návrh žalobce
 - nárok nelze uznat ve věcech, v nichž nelze uzavřít a schválit smír
- Fikce uznání
 - nevyhovění tzv. kvalifikované výzvě
 - neúčast žalovaného u přípravného jednání

Fikce uznání podle § 114b – předpoklady I.

- Použití kvalifikované výzvy vyžaduje povaha věci nebo okolnosti případu nebo o věci bylo rozhodnuto PR
- Ve věci lze uzavřít a schválit smír
- Ve věci se nekonalo přípravné jednání nebo 1. jednání
- Žalovaný byl vyzván, aby se k žalobě vyjádřil a příp. vylíčil rozhodující skutečnosti a splnil důkazní povinnost

Fikce uznání podle § 114b – předpoklady II.

- Žalovaný byl poučen o následcích neuposlechnutí
- Lhůta k vyjádření nesmí být kratší než třicet dnů
- Výzva byla žalovanému doručena do vlastních rukou (s vyloučením náhradního doručení)
- Žalovaný se bez vážného důvodu včas nevyjádřil nebo soudu nesdělil, jaký vážný důvod mu v tom brání

Fikce uznání podle § 114c

- Žalovaný byl předvolán nejméně 20 dnů předem, a v předvolání byl poučen o následcích nedostavení se k přípravnému jednání
- Žalovanému byla řádně doručena žaloba
- Žalovaný se nedostavil k přípravnému jednání a ani se včas a z důležitého důvodu neomluvil
- Nejde o věc, v níž nelze uzavřít a schválit smír, nebo o věc uvedenou v § 120 odst. 2

Fáze soudního rozhodnutí

Fáze soudního rozhodnutí

- Vznik soudního rozhodnutí
- Vyhlášení soudního rozhodnutí
- Písemné vyhotovení soudního rozhodnutí
- Doručení soudního rozhodnutí

- Specifika u různých forem soudního rozhodnutí!

Vznik

- Vynesení soudního rozhodnutí
- Jedná se o stanovení obsahu výroku
- Kdo má rozhodnutí vydat?
- Pravidla pro rozhodnutí senátu? - § 37 OSŘ

Vyhlášení

- Sdělení ústní formou
- U rozsudku – zejm. § 156 OSŘ
 - Vždy veřejné vyhlášení
 - Objektivním právem stanovený postup (vyhláška 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy)
 - Je nutné sdělit výrok v plném rozsahu a zkrácené odůvodnění
- U usnesení není nutné vždy - § 168 OSŘ - Usnesení vyhlašuje předseda senátu přítomným účastníkům.
- V rozkazním řízení se nevyhlašuje rozhodnutí

Písemné vyhotovení

- Liší se opět dle formy soudního rozhodnutí:
- Náležitosti u rozsudku (§ 157 a § 158 OSŘ):
 - Záhloví
 - Výrok
 - Odůvodnění
 - Poučení
 - Podpis a datum
- V některých případech zákon stanovuje speciální pravidla:
 - Rozsudek pro zmeškání, Rozsudek pro uznání (§ 157 odst. 3 OSŘ)
 - Rozsudek, kde se účastníci vzdali práva podat odvolání, nebo není odvolání přípustné (§ 157 odst. 4 OSŘ)
- Náležitosti usnesení:
 - Méně formální jako u rozsudku – § 169 OSŘ

Doručení

- Obecně postup podle § 45 a násl. OSŘ
- Liší se opět dle formy soudního rozhodnutí:
- Rozsudek:
 - Doručuje se stejnopis rozsudku
 - Komu se doručuje?
 - Doručuje se do vlastních rukou, možné náhradní doručení
- Usnesení:
 - § 168 odst. 2 OSŘ – soud doručuje účastníkům, je-li proti němu odvolání nebo dovolání nebo jestliže to je třeba pro vedení řízení anebo jde-li o usnesení, kterým se účastníkům ukládá nějaká povinnost
- Platební rozkaz:
 - Do vlastních rukou, není možné náhradní doručení.

Právní moc a vykonatelnost

Právní moc – jednotlivé stránky

- Procesní teorie rozlišuje:
 - Formální stránka právní moci
 - Materiální stránka právní moci

FORMÁLNÍ STRÁNKA PRÁVNÍ MOCI

- Ustanovení § 159 OSŘ – **doručený** (řádně, účinně) rozsudek, který **již nelze napadnout odvoláním**
 - Po uplynutí lhůty pro podání odvolání – 15 dní od doručení písemného vyhotovení
 - V případě rozhodnutí soudu druhé instance – již doručením
- Vyjadřuje **konečnost rozhodnutí**

MATERIÁLNÍ STRÁNKA PRÁVNÍ MOCI

- Jedná se o **závaznost rozhodnutí**
- Rozlišujeme:
 - **Objektivní meze závaznosti**
 - Co zavazuje?
 - Pouze výrok
 - **Subjektivní meze závaznosti**
 - Koho rozhodnutí zavazuje? – § 159a OSŘ
 - Obecně - účastníky řízení a soud- tedy inter partes
 - Statusové věci – erga omnes - § 27 ZZŘS
 - § 159a odst. 2 OSŘ – v řízeních uvedených v § 83 odst. 2 OSŘ – závazný nejen pro účastníky, ale i pro další osoby oprávněné proti žalovanému pro tytéž nároky z téhož jednání nebo stavu.
– kolektivní ochran práv
 - Procesní nástupnictví

MATERIÁLNÍ STRÁNKA PRÁVNÍ MOCI

- **Nezměnitelnost rozhodnutí** – ve smyslu § 159a/4 OSŘ
- Pravomocný rozsudek **zakládá překážku rei iudicatae**, která je neodstranitelným nedostatkem procesní podmínky – nové řízení se zastavuje
- **Výjimky** – mimořádné opravné prostředky
– § 163 OSŘ

Postup podle § 163 OSŘ

- Rozsudek odsuzující k plnění v budoucnu splatných dávek nebo k plnění ve splátkách je možno na návrh změnit, jestliže se podstatně změnily okolnosti, které jsou rozhodující pro výši a další trvání dávek nebo splátek. Nestanoví-li zákon jinak, je změna rozsudku přípustná od doby, kdy došlo ke změně poměrů (tedy ne až od podání návrhu).

Změna rozhodnutí podle § 164, 165

- § 164 OSŘ – chyby v psaní a počtech
- § 165 OSŘ –
 - Oprava odůvodnění rozhodnutí
 - Pokud nenabylo právní moci
 - Na návrh účastníka
 - Pokud nemá odůvodnění podklad ve zjištěném skutkovém stavu věci

Změna rozsudku podle § 166 OSŘ

- Rozhoduje se jím v případě, kdy soud opomene vyčerpat celý předmět řízení (§ 166 o. s. ř.), tj. nerozhodl:
 - O některé části předmětu řízení
 - O nákladech řízení
 - O předběžné vykonatelnosti
- Soud může vydat doplňující rozsudek jak na návrh (podaný do 15 dnů od doručení), tak i bez návrhu (pokud ještě rozsudek nenabyl právní moci).
- Doplnění o část předmětu řízení se děje rozsudkem, v jiných případech usnesením.
- Návrh na doplnění rozsudku neodkládá ani právní moc, ani vykonatelnost vydaného rozsudku!

Příklad:

V rozsudku byl přiznán požadovaný nárok na 10 000 Kč z titulu nezaplacené kupní ceny, nebylo však rozhodnuto o požadovaných úrocích z prodlení.

VYKONATELNOST SOUDNÍHO ROZHODNUTÍ

- Vlastnost soudního rozhodnutí spočívající v jeho **vynutitelnosti** (povinností v něm stanovených) prostřednictvím (za pomoci) státního donucení
- Rozlišujeme:
 - **Formální stránku vykonatelnosti**
 - § 161 OSŘ – jakmile uplyne tzv. **pariční lhůta** = lhůta k dobrovolnému splnění povinnosti stanovené v rozhodnutí
 - Pokud není v rozsudku **stanovena povinnost k plnění** – vykonatelný jakmile nabude právní moci
 - **Materiální stránku vykonatelnosti**
 - § 261a OSŘ – stanovuje, co musí být v rozhodnutí uvedeno – označení osob, rozsah a obsah povinností, atd.
- Vykonatelnost usnesení - § 171 OSŘ

Předběžná vykonatelnost

- § 160 odst. 4 OSŘ – lhůta k plnění se počítá od doručení rozhodnutí
- § 162 OSŘ
- Předběžné jsou rozsudky odsuzující k plnění **výživného** nebo **pracovní odměny za poslední 3 měsíce před vyhlášením rozsudku**.
- § 162 odst. 2 OSŘ - **Na návrh může soud předběžnou vykonatelnost rozsudku vyslovit, a to ve výroku rozsudku, jestliže by jinak účastníku hrozilo nebezpečí těžko nahraditelné nebo značné újmy.**

JEDNOTLIVÉ FORMY SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ

Rozsudek

ROZSUDEK (§ 152 a násl. OSŘ)

- Rozsudkem se rozhoduje ve věci samé
- Vyhláší se vždy veřejně
- Soud rozhoduje obvykle na základě zjištěného skutkového stavu
- Dle § 154 OSŘ je pro rozsudek rozhodující stav v době jeho vyhlášení – jak chápat?

Obecně k rozsudku

- Jde o meritorní rozhodnutí (rozhodnutí ve věci samé); výjimečně se ve věci samé rozhoduje usnesením (např. v řízení o žalobě na ochranu držby – srov. § 180 odst. 1 o. s. ř.).
- Věcí samou se rozumí nárok a případně jeho příslušenství, o kterém má být rozhodnuto.
- Rozhodnutí o nákladech řízení, vylovení předběžné vykonatelnosti, stanovení lhůty k plnění, o předběžném opatření apod. není rozhodnutím ve věci samé.
- Rozhodnutí, kterým se řízení končí, nemusí být vždy meritorní rozhodnutí.
- Vyhláší se „jménem republiky“ a vždy veřejně (§ 156 odst. 1 o. s. ř.).

Písemné vyhotovení soudního rozhodnutí

- Náležitosti písemného vyhotovení rozhodnutí:
 - záhlaví
 - výrok
 - odůvodnění
 - poučení
 - den a místo vyhlášení rozsudku
 - podpis předsedy senátu nebo samosoudce

Usnesení

USNESENÍ (§ 167 a násl. OSŘ)

- Zpravidla se touto formou rozhoduje o **procesních otázkách**
- Zákon může stanovit, že usnesením se rozhodne i meritorně – např. v řízení o pozůstalosti
- Pokud není speciální právní úprava – použije se přiměřeně úprava pro rozsudek
- Usnesením se rozhoduje např.:
při zastavení řízení, odmítnutí návrhu, o smíru, věci, které se týkají vedení řízení

Platební rozkazy

PLATEBNÍ ROZKAZ (§ 172 a násl. OSŘ)

- **Rozhodnutí ve věci samé**
- Podmínky pro vydání - § 172 OSŘ
- Platební rozkaz musí být řádně doručen do vlastních rukou.
- Není možné podat odvolání, ale obranou je tzv. **odpor** (Odvolání jen k výroku o nákladech řízení)

ELEKTRONICKÝ PLATEBNÍ ROZKAZ (§ 174a OSŘ)

- Jedná se o platební rozkaz, kdy
 - návrh na jeho vydání byl podán na **elektronickém formuláři** podepsaným zaručeným elektronickým podpisem
 - Týká se peněžitého plnění do max. **výšky 1000 000 Kč.**
- Možnost využít právní úpravu platebního rozkazu

SMĚNEČNÝ (NEBO ŠEKOVÝ) PLATEBNÍ ROZKAZ (§ 175 OSŘ)

- Nutné předložit **v prvopisu směnku (nebo šek)**
- Vydání nutné navrhnout
- Požadovaná částka má **být zaplacena do 15 dnů**
- **Obrana – Námitky**, které musí být odůvodněné
 - Neruší se směnečný platební rozkaz, ale soud nařídí jednání ohledně námitek
- **Odvolání** – pouze proti výroku o nákladech řízení

DĚKUJI ZA POZORNOST